

1 пенеанклав), Во (1 екслав і 1 пенеанклав), Шаффхаузен (2) і напівкanton Аппенцелль-Іннерроден (2), інші три cantони (Женева, Тургау, Базель-Ланд) і напівкanton Обвальден – по одному. Найбільшим за величиною швейцарським анклавом є Еставайє-ле-Лак (16 комун), який входить до складу cantону Фрібур і займає територію площею 86,3 км². Він, у свою чергу, включає в себе невеликий пенеанклав Нойєре, що входить до складу cantону Во. Другий за величиною території субнаціональний анклав у Швейцарії – це Енгельберг (40,75 км²), який відділений від основної частини напівкantonу Обвальден територією напівкantonу Нідвальден.

Висновки. Отже, результати проведеного нами просторового аналізу на основі політико-адміністративних карт країн Європи засвідчують, що в 16 країнах Європи існує значна кількість субнаціональних (внутрішніх) анклавів та екславів на першому (найвищому) просторовому рівні АТП країн. Ще більша кількість анклавних територій існує на більш нижчих просторових рівнях систем АТП більшості європейських країн, що потребує детальнішого просторового аналізу для складання політико-географічних характеристик окремих країн континенту.

Джерела та література

1. Винокуров Е. Ю. Теория анклавов / Е. Ю. Винокуров. – Калининград : Терра Балтика, 2007. – 342 с.
2. Зверев Ю. М. Классификация внешних анклавных (экславных) территорий мира / Ю. М. Зверев // География XXI века : сб. науч. тр., посвящ. 40-летию фак. географии и геоэкологии БФУ им. И. Канта / Балт. федер. ун-т им. И. Канта. – Калининград : БФУ им. И. Канта, 2012. – С. 140–149.
3. Рожков-Юрьевский Ю. Д. Понятия «анклав / энклав» и «экслав» и их использование для политико-географической характеристики Калининградской области / Ю. Д. Рожков-Юрьевский // Балтийский регион. – 2013. – № 2 (16). – С. 149–161.

УДК 911.3:324(477.85)

С. А. Греков – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

До питання про електорально-географічне районування в Чернівецькій області

Роботу виконано на кафедрі географії України та регіоналістики ЧНУ ім. Ю. Федьковича

Проведено електорально-географічне районування території Чернівецької області в контексті «міграції» електоральної активності (абсентеїзму) та виборчих смаків.

Ключові слова: політико-географічний процес, електоральна активність, політична поведінка, субрайон, макроредр.

Grekov S. A. On the Question Electoral-geographical Zoning in the Chernivtsi Region.

It was held division into districts of territory of Chernivtsi into context of «migration» of electoral activity of absenteeism and elective tastes.

Key words: politico-geographical process, electoral activity, political behavior, subdistrict, macrocore.

Розвиток та функціонування суспільно-географічних об'єктів відбувається внаслідок реальної пов'язаності з властивостями території, впливу багатьох просторових чинників. Водночас конкретним матеріально-речовинним виразом, динамічним проявом зв'язків є суспільно-географічні процеси, які ґрунтуються на ознаках розвитку та руху явищ [3, с. 62]. Кожній новій стадії процесу відповідає конкретний період розвитку об'єкта – ускладнення його територіальної чи компонентної структури, якісне трансформування в іншу територіальну форму тощо. Ознаками процесу є постійність, безперервність, реальність, адже немає статистичних об'єктів, є лише стабільне фіксування стану об'єкта на певну дату.

Індикатором якісних змін політико-географічних процесів, а саме: поляризація політико-географічного простору чи згасання антагоністичних настроїв серед населення різних регіонів та нівелювання територіальних відмінностей є електоральна поведінка населення.

На основі статистичних даних про електоральну поведінку населення та з урахуванням національно-етнічної структури, що без сумніву є одним із ключових чинників виборчих пріоритетів, можна територію області поділити на певні політичні субрайони. Слід зауважити, що термін «*субрайон*» є науковою категорією електоративної географії й ні в якому разі не повинен розглядатися як складова частина територіально-адміністративного району. Навпаки електоральний субрайон об'єднує адміністративні райони області за національно-етнічним критерієм та виступає у нашому дослідженні як основний полігон спостережень за політичною поведінкою в контексті проведення політичної діяльності.

Найбільшу частину (45 %) території Чернівецької області займає *Південний субрайон* політичної поведінки, у якому проживає 33,2 % населення регіону. Територія субрайону включає п'ять адміністративно-територіальних районів: Герцаївський, Глибоцький, Новоселицький, Путильський, Сторожинецький, які простягаються з південного-заходу на північний схід по діагоналі. Головними ядрами території є районні центри, а враховуючи майже повну відсутність міських утворень, роль цих населених пунктів зростає ще більше. Субрайон характеризується поліцентризмом та утворенням низки інноваційних ядер із периферійними зонами. Особливо помітними у цьому відношенні є населені пункти: Селятин (Селятинський вузол), Банилів-Підгірний, Красноільськ (Красноільський вузол), Кам'янка, Терембече (Кам'янецький вузол), Мамалига, Новоселиця (Новоселицький вузол). Характерними рисами політичної поведінки населення Південного субрайону є порівняно невисокий рівень політичної активності та правих політичних орієнтацій, що насамперед пояснюється високою часткою румунського населення в національному складі, яке в результаті історико-географічних факторів у процесі голосування керується національно-етнічними мотивами. У зв'язку із впливом інноваційних ядер спостерігається доволі високий рівень підтримки населенням лівоцентристських сил, а також партій та блоків без чіткої ідеології (зокрема Партії регіонів України), на відміну від правоцентристів та ультраправих радикальних рухів націоналістичного характеру. Проте в напрямку з північного-сходу на південний захід спостерігається плавний перехід на користь центристів та лібералів. У субрайоні 2003–2005 рр. функціонували 6 центрів масової протесаної активності, що становить 50 % від усієї протестної активності регіону.

Друге місце за площею займає *Північно-Західний* субрайон, який включає три адміністративно-територіальні райони (Вижницький, Заставнівський, Кіцманський). Цей субрайон у своїй структурі має два політично-важливих вузли: Веренчанський та Вашківський. Як і в попередньому субрайоні, тут ядрами є районні центри, які істотно впливають на політичну поведінку населення. Суттєву роль у формуванні електоральної структури відіграють регіональні історичні, економіко- і соціально-географічні чинники. Політична поведінка населення субрайону характеризується досить високим рівнем електоральної активності (особливо у Кіцманському районі), значною підтримкою правоцентристів і партій без чіткої ідеології (Блок Юлії Тимошенко), яка характерна як у містах, так і у селищах міського типу й селах. Симпатії до нині опозиційних сил яскраво зафіксували вибори до парламенту 2006–2007-го років, згідно з якими свої голоси як за БЮТ, так і за «Народний Союз «Наша Україна»» в конкретному субрайоні віддали разом понад 52 % виборців. Варто зазначити, що Північно-західний субрайон характеризується низьким рівнем протестної активності.

Східний субрайон, розміщений на крайньому сході області й є найбільш віддаленим від обласного центру. До складу цього субрайону входять Сокирянський і Кельменецький райони та місто Новодністровськ. Найсуттєвіший вплив на політичну поведінку населення цього субрайону мають регіональні економіко-географічні й етнодемогеографічні чинники, велике значення також має локальний контекст. У Східному субрайоні відсутні ядра політичної поведінки населення, а політична поведінка населення найбільших міст субрайону мало відрізняється від політичної поведінки сільського населення. Найбільш характерною рисою політичної поведінки населення субрайону є його керованість, яка виявляється у найвищій у регіоні підтримці центристських про владних політичних сил і майже повної відсутності протестної активності населення. Дещо виділяється на фоні субрайону Новодністровськ, за рахунок досить високого рівня підтримки опозиційних сил.

Найменшим за площею є *Північно-Східний* субрайон, який включає лише один адміністративний район – Хотинський. Такий поділ здійснено за результатами статистичного аналізу, що засвідчив найменшу схожість Хотинського району з іншими районами області. Базуючись на результатах просторового аналізу форм політичної поведінки населення, можна зробити висновок про низку рис, які дають підстави виділяти Хотинський район в окремий субрайон. Головною такою рисою є найбільш рівномірний розподіл виборчих голосів між всіма представленими партіями та блоками. Ще однією яскравою рисою є відсутність виборчих вузлів, що дає змогу говорити про моноцентричну будову субрайону. Третьою причиною, що дає підстави окремо виділяти цей субрайон, є найвища в Чернівецькій області (окрім міста Чернівці) партійна активність. Для цього субрайону характерна відсутність джерел протестної активності.

Важливу роль у здійсненні політичної поведінки населення регіону відіграє місто Чернівці, яке можна виділити як окреме макроядро політичної поведінки населення. Політична поведінка населення міста багато у чому визначається історико-географічними (історія заселення) та інформаційними чинниками. Чернівці суттєво зв'язані з навколишньою територією й багато в чому визначають політичну поведінку її населення. Варто зауважити, що цей вплив має як позитивний характер (поширення інноваційної політичної поведінки, інформаційних технологій), так і негативний (концентрація в обласному центрі протестної та партійної активності за рахунок сусідніх територій). Чернівці характеризуються найвищим у регіоні рівнем політичної активності. Цей рівень, однак, зумовлений, переважно, лише діяльністю політичних партій та масовою протестною активністю, яка майже цілком концентрується в обласному центрі. Для Чернівців також характерний досить високий відсоток участі населення у виборах, порівняно з іншими районами.

На основі статистичних даних політичної поведінки та з урахуванням національно-етнічної структури, виділено чотири субрайони електоральної активності Чернівецької області – Південний, Північно-Західний, Східний, Північно-Східний, а також місто Чернівці як макрорайон політичної поведінки. Такий поділ дає підстави наочно відобразити закономірності формування виборчих округів і проблеми з цим пов'язані, розглянути практичне значення електоральної географії в контексті створення політичних, економічних та соціальних програм і довести зв'язок науки зі змінами в геополітичному просторі. Кожен із вище перерахованих субрайонів має усталені чіткі позиції та традиції щодо електоративної думки, ось тільки міра стійкості цих поглядів серед населення, варіює.

Джерела та література

1. Дністрянський М. С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики / М. С. Дністрянський. – Львів : Літопис ; Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 490 с.
2. Круглашов А. Особливості політичного процесу в Чернівецькій області / А. Круглашов, М. Туйтор // Політичні студії в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://postua.info/news.php?nid=16>
3. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії / М. Д. Пістун. – К. : Вища шк., 1996. – 156 с.
4. Склярська О. І. Географічні особливості електоральної поведінки населення в прикордонних районах Закарпатської та Чернівецької областей / О. І. Склярська // Наук. записки ТНПУ ім. Гнатюка. Серія : Географія, вип. 25. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ, 2008. – С. 128–133.

УДК 341.222(477+438)

Р. І. Коцан – кандидат політичних наук,
асистент кафедри політології та
державного управління
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Договірно-правова база оформлення та функціонування українсько-польського кордону

*Роботу виконано на кафедрі політології
та державного управління
СНУ ім. Лесі Українки*

Розглянуто питання юридичного оформлення українсько-польського кордону. Проаналізовано договірно-правову базу функціонування українсько-польського кордону. Охарактеризовано основні угоди, що були підписані між Україною і Польщею щодо режиму кордону, проаналізовано ступінь завершеності цього процесу.

Ключові слова: кордон, юридична база, угода, Україна, Польща.

Kotsan R. I. The Legal Basis of Ukrainian-Polish Border Forming and Functioning.

Questions of legal registration of the Ukrainian-Polish border are studied. The legal basis of the Ukrainian-Polish border functioning is analyzed. The main agreements on the border regime signed between Ukraine and Poland are investigated. The degree of this process completion is analyzed.

Key words: border, legal framework, agreement, Ukraine, Poland.